

HÁTTÉRINFORMÁCIÓ A KIÁLLÍTÁSRÓL ÉS A PROGRAMSOROZATRÓL

A szervezők célja a kiállítással és a programsorozattal az, hogy a fenntartható fejlődés ösvényét együtt kutassák fel a látogatókkal. A látogatók számos alternatívával találkoznak majd, melyekből a kiállítás végére érve kedvükre választhatnak, mire fognak odafigyelni a későbbiekben: hulladékcsökkentés, tudatos vásárlás, környezetbarát közlekedés?

A Tükörben a Világ csapatot a [Zöld Fiatalok](#) és a [Cellux Csoport](#) alapította; 2006 óta tartanak a globalizáció témáját feldolgozó interaktív foglalkozásokat gyerekeknek és fiataloknak. Üzenetük: az ember cselekvő lény, aki a szűkebb-tágabb világ történéseinek nem passzív elszenvedője, hanem kreatív alakítója.

A kiállítás főszerzője az [ÖKO-Pack Nonprofit Kft.](#), aki már évek óta kiemelkedő kommunikációt folytat a környezettudatosság területén és különösen fontosnak tartja a fenntartható alternatívák bemutatását. A kiállítás anyaga és mondanivalója szorosan kapcsolódik a [Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács](#) tevékenységéhez, sajátos eszközeivel hozzá kíván járulni a fenntartható fejlődés fogalmának megértéséhez, fontosságának belátásához és a mindannyiunk által szükséges döntések meghozatalához.

A győri eseménysorozat létrehozója az [Élet Fája Nonprofit Közhasznú Kft.](#) A társaság a küldetésében megfogalmazott oktatási, kutatási, céloknak megfelelően tűzte zászlójára a fenntartható fejlődés témájának oktatását, valamint azon oktatási módszerek kutatását, fejlesztését, amelyek valamennyi korosztály számára segítséget nyújtanak ennek a bonyolult kérdésnek az élmény szintű megértésében. Az alapítók ennek keretében hozták létre a [Fenntarthatóság Akadémiája elnevezésű szabadegyetemi keretrendszer](#)t, melynek célja, hogy valamennyi, a fenntartható fejlődés témakörében munkálkodó szakemberek ezen keretek között is átadhassák ismereteiket a nagyközönség számára a fenntarthatóság 3 fő pilléréként számon tartott kérdéskörben. Úgy, mint a gazdaság, a társadalom és a környezet jövőnket alapjaiban meghatározó kérdéseiben.

Idézet a kiállítás üzenetével egybecsengő, a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács által kidolgozott Jövőkereső zárószavából:

„Egyet kell értenünk abban, hogy változásokra van szükség. Ma már nem elég javítani egy rosszul felállított társadalmi-gazdasági keretrendszer, hanem azt a fenntarthatóság elvei szerint újra kell alkotni. A legfontosabb változásnak szemléletünkben és értékítéletünkben kell bekövetkeznie. Ma még úgy véljük, hogy erőnk, boldogulásunk a pénztől, a technikától származik. Növekedni szeretnénk, több pénzt, több technikát akarunk, hogy megoldjuk azt, amit a pénz és a technika megszerzése közben problémaként hátrahagytunk. Ma már látnunk kell, hogy a még több, a még nagyobb hajszolása zsákutca. Sorsunk a társadalomhoz és a természethez köt bennünket. A társadalom boldogulásának az alapja pedig a hit, a kölcsönös szeretet, a nagylelkűség, egymás tisztelete és megbecsülése, az egymással és a társadalom intézményeivel szemben tanúsított bizalom, az egyén boldogsága és megelégedettsége.”

A Rió+20 Konferenciára való felkészülés során Magyarország aktív szerepet játszott a vízzel kapcsolatos tárgyalások alakításában. Magyarország tovább folytatja a tagállamokkal a közös munkát. Hazánk aktívan részt kíván venni az aktuális vízügyi kihívásokkal kapcsolatos közös gondolkodásban és az azokra adandó válaszok kidolgozásában.

A Rió utáni vízpolitika előmozdítása érdekében Áder János úr, Magyarország köztársasági elnöke Rió de Janeiróban bejelentette, hogy az ENSZ részvételével hazánk 2013-ban Budapesten egy nemzetközi konferenciát rendez. [A konferencia, a 2013. évi Budapesti Víz](#)

Világtalálkozó, kapcsolódik az UNESCO által kezdeményezett ENSZ Vízügyi Együttműködés Nemzetközi Éve rendezvényeihez.

Négy Földre tartunk igényt

Földünknek már több mint 7 milliárd lakója van. A népesedés üteméhez pedig érdemes tudni, hogy egy most 60 éves ember életében megháromszorozódott a Föld lakossága. Ennek körülbelül negyede tartozik a „globális fogyasztói réteghez”, ami 1,7 milliárd fogyasztót jelent...

Fenntarthatóság

A fogyasztói életstílus nem fenntartható. Négy Földre lenne szükségünk, hogy ezt az erőforrás-felhasználást az összes emberre kiterjesszük. Amint azt az ökológiai lábnyomunkból kiszámíthatjuk, 2012-ben az emberiség már augusztus 22-ére (Túllövés Napja) felhasználta azt az erőforrás mennyiséget, melynek egész évre elegendőnek kellett volna lennie. Ettől az időponttól kezdve már a következő év energiaforrásait használjuk, így egyre csak növekszik az ökológiai adósságunk. A hitelezők a következő generációk, akiknek már ma érezniük kell a klímaváltozás, az ivóvíz szűkösség negatív következményeit. Ők azok, akik megtapasztalják a növény- és állatfajok szomorú eltűnését.

Valami új?

Egyvalami biztos: a fogyasztó életstílusa nem terjeszthető ki az egész emberiségre, sőt azok számára sem maradhat fenn tartósan, akik most egy fogyasztói társadalomban élnek. Amennyiben nem tartozunk a fogyasztói réteghez, minden energiánkat megfeszítve azon küzdhetünk, hogy több pénzhez jussunk, és ezáltal oda kerüljünk. Ennek következményei mindenki számára világosnak kell, hogy legyenek: életünk hátralevő részét azzal kell töltenünk, hogy falakat építünk, hogy kívül tartsuk azokat, akiket anyagi jólétünkben kizárunk. Ezen kívül egyre több pénzre és időre lesz szükségünk, hogy környezetünket, amennyire még lehet, karbantartsuk, helyreállítsuk.

Van egy másik lehetőség is. Megpróbálhatunk egy új társadalmat kialakítani: boldogan élni anélkül, hogy szükségleteinket a mértéktelen és agresszív fogyasztás útján elégítsük ki - tevékenyen felépíthetünk egy olyanfajta jólétet, ami igazságos marad, és tiszteletben tartja bolygónk ökológiai tartalékait.

Lépéseket tehetnénk annak érdekében, hogy lelassítsuk a népességnövekedést, amely elsősorban a szegény országokban zajlik az ott élő emberek szándékának ellenére. A Földön

ugyanis a nem kívánt terhességek száma igen magas. Ahhoz, hogy elkerüljük a évi százmilliónyi nem kívánt foganást, a következő eszközöket támogathatnánk: a lányok iskoláztatása a szegény rétegekben, a nők egyenjogúságának elősegítése, a családtervezési eszközök és tanácsadás elérhetősége, a társadalombiztosítás megléte (hogy ne csak a gyermek jelentse a nyugdíjbiztosítást).

Izgalmas lenne útnak indulni, hogy megtaláljuk a helyes mértéket, olyan alternatívákat kidolgozni, melyek felszabadítanak minket a gazdasági zsákutcáktól, az új és még újabb utáni kényszeres vágyakozástól. **A jelek szerint négy Földet igényelünk.** De vajon tényleg átgondoltuk mi ezt jól? Nem lehet, hogy igazából másra van szükségünk?

Kezdjük egy kis önismerettel!

Mire van szüksége egy emberi lénynek?

A szükségletek kérdése hosszú ideje foglalkoztatja az embereket, s ennek megfelelően sokszínűek a hozzájuk fűződő gondolatok és feltételezések. Már a fogalom definiálásakor is két ellentétes nézettel találkozunk. Egyesek szerint a szükségletek a mindenkori társadalmak tükörképei, más gondolkodók számára a szükségletek az emberi lét fundamentális ismertetőjelei. A szükségletek nem igazodnak a mindenkori értékrendszerhez, szociális struktúrákhoz, a technikai fejlődés állapotához. Szükségleteknek azt nevezzük, ami kultúrától, vallástól, nyelvtől, kortól, nemtől független. A szükségleteket viszonylag könnyen megkülönböztethetjük a kívánságoktól: a szükségletek szisztematikus és tartós figyelmen kívül hagyása betegségekhez, a kívánságok kielégítésének elmulasztása legfeljebb frusztrációhoz vezet. Szükségleteinket nem tudjuk szándékosan irányítani vagy elnyomni. A szükségleteket mindenképpen ki szeretnénk elégíteni, így azok az emberi motiváció legfőbb forrásai.

Ezen két nézet semmiképp nem zárja ki egymást, hanem egy rendkívül izgalmas történetre egészül ki. Azt azonban mindig szem előtt kell tartani, hogy szükségletekről vagy kívánságokról beszélünk. A kiállításon azt a felfogást képviseljük, hogy az emberek szükségletei az adott kultúrától és környezettől függetlenek.

Van-e hierarchia?

A kiállítás gondolatát inspiráló Manfred Max-Neef chilei közgazdász, az alternatív Nobel-díj tulajdonosa szerint az összes emberi szükséglet összefügg, és összetett rendszert alkot egymással. A létfenntartás biztosításán túl nem igazán állítható fel hierarchia közöttük, a szükségletek egyenrangúak, egymást kiegészítik, és egyidejűleg keresik a kielégülést. Az emberi cselekedeteket csak ritka esetekben lehet egyetlen szükségleten keresztül megmagyarázni.

A szükségleteket több szempont alapján is lehet osztályozni, Max-Neef két felosztást javasol, egyrészt a szükségletek kategóriája, másrészt a kielégítés formája alapján.

A szükségletek kategóriái:

- Létezés és létfenntartás: táplálék, öltözék, lakás, környezet, stb.
- Védetség, biztonság, társadalombiztosítás, a személyes jövőbe vetett hit
- Rokonszenv, szeretet, barátság más emberekkel
- A világ megértése, amiben élünk, tudományos kérdésekben is
- Részvétel a politikai, tudományos és kulturális döntéshozatalban
- Lehetőség a szabadidőre, amikor nem kell hasznot hajtó tevékenységet folytatni
- Alkotás, teremtő gondolkodás, ötletek megvalósítása

- Identitás: tudjuk, kik vagyunk, hova tartozunk, és miben különbözünk egymástól
- Szabadság: önrendelkezés gondolatban és cselekedetekben

A kielégítés formája négyféle lehet: valamilyen tulajdonsággal rendelkezni, valamit birtokolni, valamit tenni a szükségletért, vagy megfelelő közegben lenni annak eléréséhez.

A szükségletek kategorizálását nem szabad dogmatikus, ideológiai nézőpontból az emberi létezésre vonatkoztatni. Ez csak egy elemzésre alkalmas segédeszköz, mely segít világnézetünk kialakításában. Az, hogy a szükségleteket pontosan hányféle kategóriába soroljuk, tulajdonképpen mindegy.

Minden gazdasági, szociális és politikai rendszer más és más formáit fejleszti ki az alapvető emberi szükségletek kielégítésének. Korszakok és kultúrák annyiban különböznek egymástól, hogy ugyanarra a szükségletre különböző válaszokat adtak. Kulturális változás akkor következik be, ha a régi válaszokat újak váltják fel.

A sokarcú szegénység

Manfred Max-Neef szerint a szegénységnek több arca van. Mind a kilenc szükséglet nagyon meghatározó, és ha egy szükséglet hosszabb időn keresztül kielégítetlen marad, akkor beszélhetünk szegénységről.

A szegénység szót általában anyagi javak hiányára értjük, ez azokra az országokra valóban igaz, ahol alacsony a bruttó nemzeti össztermék. Ha valahol az erőszak, a bűnözés, nagyfokú fegyverkezés a jellemző, ott a biztonság hiányáról beszélhetünk. A szeretetben ott szegények, ahol a családi erőszak, gyermekek diszkriminálása, stb. uralkodik. Azok, akik autoriter rendszerben élnek, az önrendelkezésben szenvednek hiányt. Az identitás szegénységében szenvednek azok az emberek, akik származásuk, vallásuk, vagy politikai nézeteik miatt elnyomás alatt kényszerülnek élni. A szegénység minden formája fizikai és lelki betegségekhez vezet, ha tartósan fennáll. Nem csak az éhezésbe lehet belehalni, hanem abba is, ha az ember azt hiszi, hogy senki nem szereti, és mély depresszióba esik. Ez a szociális halál akár fájdalmasabb is lehet, mint bármilyen fokú anyagi elszegényesedés.

Növekedés helyett fejlődés

„A fejlődés életminőség kérdése. Vajmi kevés köze van a gazdasági növekedéshez. Nézzék, minden élőlény növekszik egy bizonyos pontig, aztán megállnak. Felnöttek. A fejlődés viszont soha nem fejeződik be.”

Ezekkel a szavakkal foglalja össze Manfred Max-Neef a modern gazdaságpolitika ellentmondásait. A közgazdaság elsődleges célja az emberek boldogsága kéne, hogy legyen, ehelyett mindig csak a nemzeti össztermelés növekedéséről esik szó. Ez a felfogás azonban korunk két lényegi kihívásait nem veszi figyelembe: környezetünk folyamatosan romló állapotát, és az egyenlőtlenséget a javak felosztásában.

Az ökológiai lábnyom, melyet Mathis Wackernagel fejlesztett ki, tudományos és ugyanakkor mindenki számára érthető módon méri az ember gazdasági tevékenységének hatását a környezetre. A lábnyom megmutatja, hogy az emberiség több erőforrást használ fel, mint amennyit a Föld elbír.

Az ökolábnyom az ember természetre gyakorolt hatásának mérőeszköze.

Minden ember nyomot hagy a Földön azzal, hogy itt termeli meg az élete fenntartásához szükséges javakat, és terheli a természetet a hátrahagyott hulladékkal. Ökológiai lábnyomunk annak a területnek a nagyságát jelenti, amelyen az általunk fogyasztott javak (élelmiszer, energia, szállítási eszközök, használati tárgyak) előállíthatóak, illetve a keletkezett hulladék

elhelyezhető, függetlenül attól, hogy ez a földterület lakóhelyünk közvetlen közelében, vagy a Föld másik oldalán található.

Tényleg kevés lenne nekünk embereknek az, ami ezen a Bolygón van?

Max-Neef 1980-ban közreadott „Emberléptékű gazdaságtan” című írása segíthet a válasz keresésében. Ha a boldogságot szeretnénk növelni gazdasági és társadalmi berendezkedésünkkel, akkor a hagyományos méréseink nem elegendőek. A GNP (bruttó nemzeti össztermék) az anyagi javak felhasználását méri. Olyan mutatókat kell kifejleszteni, amelyek közelebb állnak a boldogság méréséhez.

Az ipari társadalmakban a javak, termelésük és a piacon való értékesítésük olyannyira a középpontba került, hogy öncélúvá váltak, már nem a szükségletek kielégítését szolgálják. Ez az a pont ahol a rendszer felborul: az anyagi többlet nem vezet nagyobb boldogsághoz.

A neo-klasszikus és domináló gazdasági felfogás szerint a szükséglet az egy hiány érzése. A tartalékok csökkenése lesz az ember fő motivációs szempontja. A gazdaság tehát egy módszer, hogy fogytában lévő javainkból a legtöbbet hozzuk ki. Ez a kiindulási alap – vagyis hogy a gazdaság a hiány kezelője – erősen kritizálható, mivel a hiányt mindig a gazdaság konstruálja. Ameddig a vizet ízletesebbnek találjuk, mint a limonádét, nem fogunk hiányt érezni, ha vizet iszunk.

A szükségleteket azonban nem csak valaminek a hiánya által lehet meghatározni. A szükségletek magukba foglalják azt a hajtóerőt is, hogy az ember tevékeny, cselekvő legyen, új ötleteket, más társadalmi struktúrákat, megoldásokat, termékeket, és szolgáltatásokat fejlesszen ki.

Az, hogy az emberek ki tudják-e bontakoztatni saját lehetőségeiket, vagy sem meghatározza, hogy szükségleteiket saját maguk, illetve a fogyasztás útján elégítik-e ki.

www.tukorbenavilag.hu

